

КАФЕДРА СТАРОВИННОЇ МУЗИКИ

КЛАВІРНА МУЗИКА РЕНЕСАНСУ І БАРОКО

Освітній ступінь	«Магістр»	Курс	1
		Семестр	2
Спеціальність	В5 «Музичне мистецтво»		
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво»	ECTS	4
		Годин	120
Статус	Вибіркова	Лекційні	20
		Семінарські	20
		Самостійна робота	80
Форма контролю	Залік		

Інформація про викладача

ПІБ	Ігнатенко Євгенія Василівна кандидатка мистецтвознавства, в. о. доцента кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=zmGuB8YAAAAJ&hl=uk
e-mail	evgeniaopus31@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зацікавленість музичним мистецтвом віддалених епох – одна з характерних тенденцій сучасної культури, яка намітилася ще на початку ХХ ст. Робота музикознавців з рукописами, історичні та культурологічні дослідження, пошук автентичної манери виконання давньої музики – різні ланки поступового процесу освоєння спадщини старих майстрів. Важливою складовою загальноєвропейського руху відродження старовинної музики є дослідження і виконання клавірної музики доби Ренесансу і Бароко. Дисципліна «Клавірна музика Ренесансу і Бароко» відповідає запитам сучасного музичного життя і представляє новий напрямок розвитку вищої мистецької освіти в Україні.

Предметом курсу «Клавірна музика Ренесансу і Бароко» є історія формування і розвитку європейських національних клавірних шкіл XVI–XVIII ст. в їх індивідуальних та історичних проявах.

Об'єктом навчальної дисципліни є європейські національні клавірні школи XVI–XVIII ст. в історичній перспективі.

Мета курсу – детальне вивчення європейської клавірної музики другої половини XVI–XVIII ст., яка в подальшій роботі виконавця може стати основою його репертуару.

Завдання курсу:

- 1) окреслити історичну перспективу розвитку європейської клавірної музики другої половини XVI–XVIII ст.;
- 2) сформулювати уявлення про музичні стилі Ренесансу та Бароко;
- 3) ознайомити з основними музичними жанрами клавірного мистецтва другої половини XVI–XVIII ст. і визначити їх особливості;
- 4) визначити нові підходи в інтерпретації музики «докласичного» періоду;
- 5) сприяти введенню клавірної музики другої половини XVI–XVIII ст. до концертного репертуару українських виконавців.

Студенти повинні знати:

- історичну перспективу розвитку європейської клавірної музики в стильовому аспекті;
- основні засади різних історичних стилів виконавства;
- понятійний та категоріальний апарат предмету.

Студенти повинні вміти:

- грамотно проаналізувати музичний твір і його виконавську інтерпретацію;
- визначити жанр твору і його приналежність до конкретного стильового напрямку;
- застосувати набуті теоретичні знання при виконанні твору;
- виявити знання відповідного музичного матеріалу;
- користуватися необхідною літературою.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.
-

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі

з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

- ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПЕРЕЛІК ТЕМ:

Тема 1. Загальна характеристика курсу. Нові напрямки клавірного виконавства ХХ–ХХІ ст. Історично інформоване виконавство. Відродження старовинних інструментів. Види темперацій.

Тема 2. Нові стильові явища в італійській музиці кінця ХVІ – початку ХVІІ ст. Естетика раннього Бароко. Італійська школа клавірної музики. Дж. Фрескобальді.

Тема 3. Французька клавесинна школа. Ж. Ш. Шамбоньєр, династія Куперенів. Лютнева музика. Лютневий стиль у французькій клавірній музиці. Безтактові прелюдії – специфічний жанр французької клавірної музики.

Тема 4. Творчість Франсуа Куперена. Камерна музика, сюїти. Ж.-Ф. Рамо.

Тема 5. Трактат Ф. Куперена «Мистецтво гри на клавесині»: аналіз основних положень.

Тема 6. Англійська музика елизаветинської епохи. «Фіцвільємова вірджинальна книга». Творчість У. Бьорда, Дж. Булла. Англійська музика другої половини ХVІІ ст. Генрі Персел.

Тема 7. Іспанська клавесинна школа. Творчість Д. Скарлатті.

Тема 8. Творчість Й. Я. Фробергера. Німецьке Бароко. Клавірна музика Й. С. Баха. Англійські і французькі сюїти, Токати, Хроматична фантазія і фуга, ДТК. Гольдберг-варіації, Італійський концерт. Бароковий оркестр. Огляд виконавських інтерпретацій.

Тема 9. Проблеми виконавської інтерпретації клавірної музики Ренесансу і Бароко

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, презентація, диспут.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Основні та додаткові матеріали до навчальної дисципліни надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на	10

	семінарах	
2.	Аналітична робота з нотним текстом	10
3.	Практична робота з виконання творчих завдань	20
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Залік	50
	Всього	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка „**відмінно**” **A (90–100)** ставиться студенту, який у повному обсязі опанував теоретичним матеріалом, виявив глибокі системні знання, розуміння історичних процесів еволюції музичних форм і стилів; продемонстрував уміння оперувати загальноприйнятими науковими поняттями і термінами, аналізувати музичні твори з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента була безпомилковою.

Оцінка „**добре**” **B (82–89)** ставиться студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь була розгорнутою, але містила недостатньо вільне оперування професійною термінологією; виявив уміння аналізувати музичні твори з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 2-3 незначних помилки.

Оцінка „**добре**” **C (74–81)** ставиться студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь була розгорнутою, але не містила вільного оперування професійною термінологією; виявив уміння аналізувати музичні твори з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 3-4 незначних помилки.

Оцінка „**задовільно**” **D (64–73)** ставиться студенту, який не в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь не містила обґрунтувань окремих теоретичних положень, відрізнялась недостатньо вільним користуванням професійною термінологією; виявив достатнє уміння аналізувати музичні твори, але обмежену зорієнтованість в жанрових, стильових, історичних особливостях музичних форм; виявив сформовані навички визначення композиційних та драматургічних особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 4-5 помилок.

Оцінка „**задовільно**” **E (60–63)** ставиться студенту, який частково опанував теоретичний матеріал, його відповідь не містила обґрунтувань окремих теоретичних положень, відрізнялась недостатньо вільним користуванням професійною термінологією; виявив недостатнє уміння аналізувати музичні твори, але обмежену зорієнтованість в жанрових, стильових, історичних особливостях музичних форм; виявив недостатньо сформовані навички визначення композиційних та драматургічних особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 6-7 помилок.

Оцінка „незадовільно” **FX (35–59)** ставиться студенту, який виявив пасивність в оволодінні теоретичним матеріалом, недостатнє усвідомлення логіки та особливостей музичного формоутворення, композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, відсутність уявлення про музичний твір як художню цілісність, що є основою його музично-виконавської інтерпретації; це є свідченням фрагментарності музично-теоретичних знань і відсутності відповідних умінь; відповідь студента була неповною і містила значну кількість помилок.

Оцінки „незадовільно” **F (1–34)** заслуговує відповідь студента, який продемонстрував суттєву обмеженість теоретичних знань, відсутність аналітичних, практичних навичок і відповідних умінь; відповідь студента містила велику кількість помилок.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

ПОЗААУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ігнатенко Є.В. Бароко (музика) // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Бароко \(музика\)](https://vue.gov.ua/Бароко%20(музика)) (дата звернення: 2.10.2023)
2. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортеп'яно) XIV–XVIII ст. Вид. друге. – К.: Освіта України, 2010. – 416 с.
3. Сікорська Н.В. Клавірна музика Бароко в редакціях другої половини XIX століття: становлення історично інформованого виконавства. Дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2016.
4. Тітаренко Л.С. Фітцвільямова вірджинальна книга як жанрово-стильова антологія англійської клавірної музики другої половини XVI – початку XVII століття. Дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2020. 335 с. <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/titarenko-dysertatsiya.pdf>
5. Фергюсон Г. Фортеп'яне виконавство. Переклад, редагування, коментарі М. Кушніра. – Львів :Сполом, 2007. – 224 с.
6. Фоменко Н. «Stylus phantasticus» на прикладі токкати Матіаса Векмана // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика – сучасний погляд. – К., 2011. – Вип. 102. Кн. 5. – С. 225–242.
7. Фоменко Н. Stylus phantasticus в західноєвропейському клавірному мистецтві XVII–XVIII століть. Дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2021. 281 с. <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/fomenko-dysertatsiya.pdf>
8. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики. – Суми: Собор, 2002. – 184 с.
9. Шадріна-Личак О. Авторська аплікатура в безтактових прелюдиях Ж. Ф. Дандрійо: до проблеми вивчення аутентичного стилю клавесинного виконання // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. – К., 2007. – Вип. 61. Кн. 3. – С. 194–199.
10. Шадріна-Личак О. Безтактова прелюдія як репрезентант французького клавесинного стилю XVII – початку XVIII століття: аспекти виконавського прочитання – Дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2011. – 208 с.

11. Шадріна-Личак О. Генерал-бас, або мистецтво акомпанементу: до проблеми виконання ансамблевої музики барокової доби // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського – К., 2009. – Вип. 88. Ч. 1. – С. 107–116.
12. Шадріна-Личак О. Італійський і французький типи клавесинів у зв'язку з національними клавесинними школами // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. *Ars medievalis – ars contemporalis* – К., 2006. – Вип. 41. Кн. 2. – С. 55–61.
13. Newcomb A. Frescobaldi, Girolamo Alessandro // *The new Grove Dictionary of Music and Musicians*, edited by Stanley Sadie. In twenty volumes. – New York: Grove, 1980. – Vol. 6. – P. 824–835.
14. Jeans S. Bull, John // *The new Grove Dictionary of Music and Musicians*, edited by Stanley Sadie. In twenty volumes. – New York: Grove, 1980. – Vol. 3. – P. 438–445.
15. Kerman J. Byrd, William // *The new Grove Dictionary of Music and Musicians*, edited by Stanley Sadie. In twenty volumes. – New York: Grove, 1980. – Vol. 3. – P. 537–552.